

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/161/2022
Identifikačné číslo spisu:	6311207188
Dátum vydania rozhodnutia:	23.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6311207188.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ J. K., narodeného XX. B. XXXX, Č. P., O. X, C. C. XXXX/X, A., 2/ Z. Z., narodeného XX. B. XXXX, Č. P., O. - I., U. XXX, oboch právne zastúpených advokátskou kanceláriou Advocatur Gémeš, Filipová & Partner AG, Lichtenštajnské kniežatstvo, Vádúz, Städtle 17, konajúcou prostredníctvom organizačnej zložky BOOM & SMART Slovakia, Banská Bystrica, Dolná 6A, IČO: 53 096 428, za ktorú koná advokátka a vedúca organizačnej zložky JUDr. Veronika Barková, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. BR-7C/105/2011, pôvodne vedenom na Okresnom súde Brezno pod sp. zn. 7C/105/2011, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. decembra 2021 sp. zn. 14Co/2/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. decembra 2021 sp. zn. 14Co/2/2020 v jeho II. a III. výroku zrušuje a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Rozhodnutie súdu prvej inštancie,
skutkový stav, argumentácia strán sporu

1. Okresný súd Brezno (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 29. októbra 2019 č.k. 7C/105/2011-743 (druhým v poradí - pozn.) výrokom I. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 890,27 eura a žalobcovi 2/ sumu 890,27 eura, a to v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Výrokom II. vo zvyšku žalobný návrh žalobcov 1/ a 2/ zamietol. Výrokom III. žalovanej priznal voči žalobcovi 1/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 95,62 % a výrokom IV. žalovanej priznal voči žalobcovi 2/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 95,62 %.

1.1. Žalobcovia 1/ a 2/ si žalobou z 5. októbra 2011 uplatnili voči žalovanej Slovenskej republike nárok na náhradu škody a na zaplatenie nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) na tom právnom základe, že im rozhodnutím orgánov verejnej moci Slovenskej republiky bola spôsobená škoda. V žalobe uviedli, že na základe uznesenia vyšetrovateľa Krajského

riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave, Úradu justičnej a kriminálnej polície, sp. zn. ČVS: KRP-182/OVEK-BA-2004 z 19. septembra 2004 bolo voči nim vedené trestné stíhanie pre trestný čin pyliactva podľa § 181 ods. 1 a ods. 2 písm. c/ zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon (ďalej len „Trestný zákon“), platného do 31. decembra 2005 a za trestný čin porušovania ochrany rastlín a živočíchov podľa § 181c ods. 1 písm. b/, ods. 3. písm. a/, ods. 4 písm. c/ Trestného zákona v znení účinnom do 31. decembra 2005, a to v štádiu pokusu. V priebehu tohto trestného stíhania boli vzatí i do väzby. Proti uzneseniu o vzatí do väzby podali sťažnosť priamo do zápisnice a v dôsledku podanej sťažnosti Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením sp. zn. 5TpO/104/04 z 19. októbra 2004 zrušil uznesenie Okresného súdu v Brezne o vzatí do väzby a nariadil prepustenie žalobcov. Následne Okresná prokuratúra v Brezne podala na Okresný súd Brezno na žalobcov obžalobu. Okresný súd Brezno rozsudkom zo 7. februára 2008 oslobodil žalobcov spod obžaloby, pretože nebolo preukázané, že by sa žalobcovia dopustili trestných činov, ktoré im boli kladené za vinu. Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd odvolací, uznesením z 22. mája 2008 zamietol odvolanie okresného prokurátora v Brezne. Na základe takto tvrdeného skutkového stavu žalobcovia tvrdili, že im bola rozhodnutím o väzbe a tiež samotným trestným stíhaním spôsobená škoda a rovnako nemajetková ujma. Žalobcovia 1/, 2/ podanou žalobou uplatňovali nárok na náhradu škody vzniknutej v súvislosti s trestným konaním, pozostávajúcej z trov právneho zastúpenia vzniknutých v trestnom konaní na obhajobu žalobcov ako obvinených (neskôr obžalovaných), nárok na náhradu škody pozostávajúcej z nákladov spojených s prevozom osobných vecí žalobcov 1/, 2/, návštev žalobcov ich rodinnými príslušníkmi vo výkone väzby, spotrebovaných finančných prostriedkov zaslaných žalobcom do väzby a ďalších hotových výdavkov. Uplatnenou žalobou sa žalobcovia domáhali tiež priznania náhrady nemajetkovej ujmy, každý vo výške 33 200 eur.

1.2. Súd prvej inštancie sa pri rozhodovaní riadil právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v zrušujúcom uznesení Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. februára 2017 sp. zn. 14Co/316/2014, že žalobcovia si uplatnili nárok na náhradu škody aj z titulu uznesenia o začatí trestného stíhania a že tento nárok žalobcov 1/, 2/ premlčaný nie je. Žalobcovi 1/ priznal náhradu majetkovej škody pozostávajúcu z náhrady trov právneho zastúpenia, tak ako vyplývajú z trestného spisu, celkom vo výške 890,27 eura. Uviedol, že väzba žalobcov bola skončená dňom 19. októbra 2004 a všetky nároky, ktoré si uplatnili žalobcovia z titulu majetkovej zodpovednosti žalovanej za vznik škody po tomto dátume žalobcom nepriznal, pretože tieto mali vzniknúť žalobcom potom, ako boli z väzby prepustení. Pokiaľ si žalobca 1/ uplatňoval nárok na zaplatenie cestovných nákladov z titulu odvozu jeho osobných vecí zo Slovenska dňa 22. septembra 2004, súd prvej inštancie konštatoval, že tieto veci by si žalobca bol odviezol zo Slovenska pri návrate zo Slovenska na územie Českej republiky (po prepustení z väzby). Pokiaľ si žalobca 1/ uplatnil nárok na náhradu škody z titulu návštevy pána Š., konateľa spoločnosti H., ktorej bol žalobca 1/ jediným spoločníkom, dospel súd prvej inštancie k záveru, že v tomto prípade by bol aktívne legitimovaným na uplatnenie škody ten, ktorému škoda vznikla a nie sám žalobca 1/. Súd prvej inštancie žalobcovi 1/ nepriznal ani náhradu škody z titulu cestovných nákladov pri odvoze z väzby 19. októbra 2004, pretože tento nepovažoval za dôvodný. Súd prvej inštancie nepovažoval za náklady, ktoré vznikli žalobcovi 1/ v súvislosti s nezákonným rozhodnutím, ani náklady žalobcu 1/ spojené odvezením zapožičaného vrtuľníka Robinson R4 vo výške 11 638,- Kč. Peniaze minuté žalobcom 1/ v ústave na výkon väzby v rozsahu 165,97 eura nepovažoval za peniaze minuté v súvislosti s nezákonným rozhodnutím, pretože svoje životné náklady na slobode by bol žalobca 1/ hradil zo svojho aj na slobode a zrejme i vo väčšom rozsahu. Žalobcovi 2/ priznal náhradu majetkovej škody spočívajúcej z náhrady trov právneho zastúpenia v sume tak, ako u žalobcu 1/, teda 890,27 eura. Zamietnutie ostatných nárokov žalobcu 2/ odôvodnil obdobne ako u žalobcu 1/.

1.3. Žalobcovia tiež preukazovali, že rozhodnutie o väzbe ich poškodilo v ich spoločenskom uplatnení. Žalobcovia nepreukázali súdu, že ich spoločenské postavenie v prostredí, v ktorom žili, bolo tak významné, že by rozhodnutím o väzbe na území Slovenskej republiky vo svojom spoločenskom uplatnení utrpeli, keďže väzbu vykonávali na území Slovenskej republiky v trvaní jedného mesiaca, a podľa názoru súdu im väzba nespôsobila takú ujmu na spoločenskom uplatnení v prostredí, v ktorom žijú na území Českej republiky, že by im z tohto dôvodu vznikla ujma, ktorú je potrebné nahradiť v peniazoch. Súd bol toho názoru, že tak ako informovali médiá, periodiká a časopisy v Slovenskej republike, tak informovali aj v Českej republike, a neinformovali len o tom, že bolo vznesené obvinenie a že žalobcovia boli vzatí do väzby, ale zároveň bola informovaná verejnosť aj o tom, že žalobcovia boli

oslobodení spod obžaloby a boli z väzby prepustení. Žalobcovia 1/ a 2/ súdu nepreukázali, aké malo rozhodnutie o väzbe následky v spoločenskom postavení žalobcov 1/ a 2/ v Českej republike v prostredí, v ktorom žijú, ako ani príčinnú súvislosť medzi rozhodnutím o väzbe a nepriaznivými následkami, ktoré mali dopadnúť na ich spoločenské postavenie. Pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy žalobcov 1/, 2/ vychádzal súd prvej inštancie z prepisov záznamov z telekomunikačnej prevádzky mobilného telefónu žalobcu 1/. Tento nebolo možné použiť ako dôkaz o plánovaní trestnej činnosti žalobcov 1/, 2/ na území Slovenskej republiky v trestnom konaní vedenom slovenskými súdmi, pretože záznamy boli vykonané podľa trestného poriadku Českej republiky, avšak súd prvej inštancie s poukazom na čl. 16 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) dospel k záveru, že vykonanie tohto dôkazu v civilnom konaní je odôvodnené uplatnením čl. 3 ods. 1 CSP, keď právo verejných orgánov Slovenskej republiky v konkrétnom prípade je silnejšie ako právo žalobcov 1/, 2/, na ktoré sa odvolávali pri namietaní použiteľnosti tohto dôkazu v občianskom súdnom konaní. Teda súd pri svojom rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy žalobcov 1/, 2/ vychádzal z tohto dôkazu a náhradu žalobcom 1/, 2/ nepriznal, pretože bol toho názoru, že žalobcovia si väzbu zavinieli sami, keď žalobcovia 1/, 2/ skutočne plánovali na Slovensku činnosť, ktorá je popísaná v rozhodnutí o vznesení obvinenia, aj v uznesení o väzbe, pričom najdôležitejším dôkazom o tejto skutočnosti je práve záznam z telekomunikačnej prevádzky mobilného telefónu žalobcu 1/. Pri použití a procesnom akceptovaní tohto dôkazu súd dospel k záveru, že právo žalobcov v danom prípade nie je silnejšie ako právo orgánov Slovenskej republiky chrániť konkrétne záujmy a hodnoty, medzi inými aj životy živočíchov, ktorým konaním človeka hrozí vyhynutie. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 1, 2 CSP, vyhodnotiac procesný úspech sporových strán.

Rozhodnutie odvolacieho súdu

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov proti všetkým výrokom rozsudku súdu prvej inštancie a na odvolanie žalovanej proti výrokom I., III. a IV. rozsudku súdu prvej inštancie rozsudkom zo 14. decembra 2021 sp. zn. 14Co/2/2020 odvolanie žalobcov 1/ a 2/ proti I. výroku rozsudku odmietol (výrok I.), rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol (výrok II.) a žalobcom 1/ a 2/, každému zvlášť, uložil povinnosť zaplatiť žalovanej náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 % v lehote 3 dní odo dňa právoplatnosti uznesenia, ktorým sa rozhodne o ich výške (výrok III.).

2.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia odvolací súd konštatoval, že žalobcovia ako skutočnú škodu v zmysle § 17 ods. 1 a § 18 ods. 1 a 3 zákona č. 514/2003 Z. z. uplatnili (okrem iných) trovy obhajoby v trestnom konaní, vysloviac, že zvoliť si obhajcu v trestnom konaní bolo nesporným právom ako žalobcu 1/, tak aj žalobcu 2/, ktorí sami právnické vzdelanie nemajú. Keďže zákon č. 514/2003 Z. z. vo svojich ustanoveniach nedefinuje právny pojem „škoda“, bolo potrebné subsidiárne vychádzať z ustanovení zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“). Podľa § 442 ods. 1 OZ sa uhrádza skutočná škoda, a to, čo poškodenému ušlo - ušlý zisk. Vo všeobecnosti sa v rovine právnej teórie a praxe považuje za škodu ujma, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného. Žalobcovia listinnými dôkazmi preukazovali predovšetkým vznik trov právneho zastúpenia, avšak v konaní nepredložili dôkaz preukazujúci realizovanú úhradu trov obhajoby. Uvedené mal v konaní preukazovať dôkaz - prehlásenie advokáta B.. Tento dôkaz však odvolací súd vyhodnotil obdobne ako súd prvej inštancie, s rovnakým záverom o tom, že uvedené nepreukazuje reálny vznik škody, reálny úbytok v majetkovej sfére žalobcu 1/ alebo žalobcu 2/. Vo všeobecnosti sa v rovine právnej teórie a praxe považuje za škodu ujma, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného. Odvolací súd, podobne ako i súd prvej inštancie, v predkladanom dôkaze postrádal záruku objektívnosti, no predovšetkým predmetným prehlásením advokáta podľa neho nebol preukázaný úbytok v majetkovej sfére tak žalobcu 1/ ako ani žalobcu 2/. Poukázal, že bolo zodpovednosťou žalobcov uschovať si a disponovať dokladmi o úhrade trov právneho zastúpenia v trestnom konaní, pokiaľ sa ich náhrady mienili domáhať v konaní civilnom. Žalobcovia 1/, 2/ v prejednávanej veci nepreukázali vznik škody, spočívajúcej v úhrade trov právneho zastúpenia vzniknutých s trestným konaním, nakoľko žiadnym z predkladaných či označených dôkazov nepreukázali reálny úbytok v ich majetkovej sfére. Z uvedených dôvodov odvolací súd pristúpil k zmene odvolaním napadnutého rozsudku v časti, ktorou súd prvej inštancie uložil povinnosť žalovanej zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 890,27 eura, ako aj žalobcovi 2/ sumu 890,27 eura titulom náhrady škody,

spočívajúce v trovách právneho zastúpenia a odvolací súd v tejto časti žalobu žalobcov zamietol z dôvodu nepreukázania uplatňovaného nároku.

2.2. Odvolací súd považoval zamietajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie o uplatnenom nároku za vecne správne a postupom podľa § 387 ods. 2 CSP sa v tejto časti stotožnil s rozhodnutím súdu prvej inštancie a jeho odôvodnením a v podrobnostiach naň poukázal. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia k jednotlivým odvolacím námietkam, týkajúcim sa položiek nároku na náhradu škody uviedol, že žalobca 1/ ako aj žalobca 2/ uplatnili nárok na náhradu škody, vzniknutej spotrebovaním finančných prostriedkov v ústave na výkon väzby žalobcom 1/, ako aj žalobcom 2/, ktoré boli obom žalobcom jednotlivo do ústavu na výkon väzby zasielané rodinnými príslušníkmi alebo advokátskou kanceláriou. Odvolací súd uviedol, že z listinných dôkazov predložených žalobcami k uplatnenému nároku - konkrétne žalobcom 1/, z č. l. 23 spisu vyplýva, že poštovým poukazom odosielateľ - Advokátska kancelária W. 22. septembra 2004 zaslala adresátovi - J.Ň. K., nar. XX. B. XXXX, do Ústavu na výkon väzby, Banská Bystrica, sumu 5.000,- Sk. Uvedený listinný dôkaz preukazuje poukázanie finančných prostriedkov vo výške 5.000,- Sk menovanou advokátskou kanceláriou prijímateľovi J. K. do ústavu na výkon väzby, avšak nepreukazuje okolnosť vzniku škody na strane žalobcu 1/, nakoľko nepreukazuje úbytok vo sfére majetku žalobcu 1/, naopak, preukazuje nárast majetku žalobcu 1/ o sumu 5.000,- Sk, pričom z uvedeného nie je zrejmé, akým spôsobom žalobca 1/ s finančnou hotovosťou naložil, či z tejto nejakú čiastku (v konkrétnej výške) v ústave na výkon väzby spotreboval a na aký účel. Rovnaký záver bolo podľa odvolacieho súdu možné konštatovať i v súvislosti s listinným dôkazom týkajúcim sa žalobcu 2/ (poštové poukázky, nachádzajúce sa na č. l. 24, 25 a 32). Žalobcovia obaja zhodne preukazovali listinnými dôkazmi „len“ prijatie finančných prostriedkov do výkonu väzby, teda zväčšenie majetku o uvedené sumy, avšak nepreukazovali ich čo i len čiastočné spotrebovanie, teda vynaloženie výdavkov resp. vznik nákladov. Z uvedených dôvodov bol podľa odvolacieho súdu správny záver súdu prvej inštancie o tom, že predmetnými listinnými dôkazmi žalobcovia 1/, 2/ vznik škody nepreukázali, a preto bolo potrebné žalobu v tejto časti zamietnuť ako nedôvodnú. Ako nedôvodný odvolací súd vyhodnotil aj nárok žalobcu 2/ na náhradu nákladov v súvislosti s ubytovaním v Banskej Bystrici v hoteli L., v ktorom sa ubytoval plnoletý syn žalobcu 2/, nie samotný žalobca 2/. Vo vzťahu k náhrade hotových výdavkov žalobcu 1/ spojených s prepravou vrtuľníka späť na územie Českej republiky, z predloženej faktúry č. 3008004 vyplynulo, že bola vystavená 11. októbra 2004 (teda v čase, keď sa žalobca 1/ nachádzal vo väzbe), pričom fakturované boli náklady spojené so „súkromnou cestou“. Odvolací súd k uvedenému uviedol, že faktúra obsahujúca položky: „suchý“ prenájom vrtuľníka, letecký benzín, odbavenie, ubytovanie doprovodu, stravné, letecký benzín, osobné auto a „vydanie - letisko Brno - Slovenská správa letísk“ na súkromné účely nijakým spôsobom nepreukazuje náklady účelne vzniknuté v priamej príčinné súvislosti s trestným stíhaním žalobcu, nakoľko z predmetnej predloženej faktúry nie je zrejmé, kedy a kam sa mala „súkromná cesta“ žalobcu uskutočniť, v akom termíne a akú spojitosť má s trestným stíhaním. Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie i v závere, že žalobcovia nepreukázali účelnosť a dôvodnosť nákladov žalobcov tvrdených v konaní vzniknutých v súvislosti s prepravou žalobcov a ich osobných vecí z územia Slovenskej republiky na územie Českej republiky, keď spiatočnú cestu späť do svojej vlasti by obaja žalobcovia museli absolvovať i v prípade, že by neboli vzatí do väzby po vznesení obvinenia pre spáchanie konkrétnych trestných činov. Žalobcovia 1/, 2/ nárok uplatnený žalobou titulom náhrady škody nepreukázali, žaloba v tejto časti nebola dôvodná ani čiastočne, preto súd prvej inštancie rozhodol odvolaním napadnutým rozsudkom správne, keď vo zvyšku žalobu zamietol z dôvodu neunesenia dôkazného bremena. V tejto časti odvolací súd dospel k záveru o vecnej správnosti odvolaním napadnutého rozsudku v jeho výroku II., a s rozhodnutím súdu prvej inštancie obsiahnutým vo výroku II., ako aj s jeho odôvodnením (§ 387 ods. 2 CSP).

2.3. Vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnenému žalobcami 1/ a 2/ odvolací súd uviedol, že žalobcovia v žalobe zvýrazňovali, že boli váženými podnikateľmi s rozsiahlou klientelou na trhu výstavby nehnuteľností a vedenie trestného stíhania ako i vzatie do väzby malo mimoriadne negatívny vplyv a dopad na ich postavenie a otriaslo ich dobrou povesťou, čo malo v konečnom dôsledku za následok stratu niektorých významných obchodných partnerov ako aj značného podielu existujúcich a potencionálnych klientov. Žalobcovia tak v podanej žalobe tvrdili vážny a intenzívny zásah trestného stíhania ako i vykonanej väzby do ich súkromného, pracovného, rodinného života, i dobrého mena a povesti, pričom súdu popisovali i ujmu v podobe vlastných prežitých útrap z vykonanej väzby

ako i trestného konania ako takého, ako i negatívne dopady na rodinné vzťahy. V konaní pred súdom prvej inštancie ako i v odvolacom konaní bolo vykonané dokazovanie výpoveďami navrhnutých svedkov, pričom výpovede osôb blízkych (rodičov žalobcu 1/, partnerky žalobcu 1/, syna žalobcu 2/, spolupracovníkov žalobcu 1/) vyznievali priaznivo, pozitívne hodnotiac ako osobu žalobcu 1/, tak aj žalobcu 2/, ako osoby riadne žijúce a pracujúce, vedúce bezúhonný súkromný i pracovný život, pričom rodinní príslušníci žalobcov zhodne popisali citeľný negatívny dopad trestného stíhania na samotných žalobcov vo všetkých oblastiach, ako i dopad na samotných svedkov a ich spoločný rodinný život. Odvolací súd však poukázal, že z obsahu spisu vyplýva i verejná diskusia k osobe žalobcu 1/, vedená na internetovom fóre, z ktorej vyplýva, že žalobca 1/ nepožíval celkom nepoškvrnenú povesť, tak ako súdu uvádzal. Súd prvej inštancie nárok na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol, predovšetkým vyhodnotiac postoje oboch žalobcov k hodnotám chráneným zákonom, vyplývajúcim z obsahu ich vzájomnej komunikácie zachytenej odposluchmi telefonической prevádzky žalobcu 1/. Súd prvej inštancie po vykonaní a vlastnom vyhodnotení testu proporcionality (s prihliadnutím na čl. 16 ods. 2 v spojení s čl. 3 ods. 1 CSP), prepisy záznamov telefonической prevádzky žalobcu, vyhodnotené pre účely trestného konania ako nezákonné, ako dôkaz v Civilnom súdnom konaní pripustil, uvedený dôkaz vykonal a na takto vykonaný dôkaz pri rozhodovaní o veci samej v podstatnej miere prihliadol. Odvolací súd sa s postupom súdu prvej inštancie v rámci dokazovania, ako aj závermi súdu prvej inštancie prijatými v otázke prípustnosti dôkazu stotožnil a záver súdu prvej inštancie považoval za správny a súladný so zákonom. Doplnil, že prepisy záznamov telefonической prevádzky žalobcu 1/ nemohli byť v trestnom konaní použité, nakoľko trestné súdy konajúce v oboch inštanciách dospeli k záveru, že tieto nemôžu slúžiť za dôkazný materiál, lebo povolenie nebolo vydané súdom Slovenskej republiky, záznamy, ktoré sa nachádzajú v spise, sa týkajú inej trestnej činnosti, ktorá sa mala konať v Českej republike, a preto uvedené nie sú získané zákonným spôsobom. Civilný súd však na uvedený dôkaz, trestným súdom vyhodnotený ako získaný v rozpore so slovenskými právnymi predpismi, prihliadol z dôvodu, že z uvedeného je možný a zistiteľný postoj žalobcov 1/, 2/ k činnosti, ktorá sa im podľa obžaloby kládla za vinu, je z neho zistiteľný postoj žalobcov 1/, 2/ k dodržiavaniu zákonov a iných právnych noriem Slovenskej republiky a i na základe takéhoto dôkazu sa možno priblížiť k pravdivému obrazu o skutočnom skutkovom stave a o dôvode pre začatie trestného stíhania žalobcov. Podľa odvolacieho súdu bolo v posudzovanej veci oboznámenie sa s obsahom záznamov dôvodné a rozhodujúce pre zistenie, či vznesenie obvinenia a neskoršie postavenie žalobcov pred súd ako obžalovaných na základe obžaloby bolo založené na dostatočne zistenom skutkovom základe, t. j. na zistenom konaní obžalovaných dôvodne zakladajúcom podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo naopak, či je potrebné dospieť k záveru, že vznesenie obvinenia žalobcom 1/, 2/ a ich trestné stíhanie bolo od počiatku nedôvodné, celkom bez zákonného podkladu, či bolo zjavným excesom orgánov činným v trestnom konaní a či žalobcovia tak boli bez akéhokoľvek dôvodu a bez vlastného zavinenia, či pričinenia, nezákonne trestne stíhaní. Testom proporcionality i odvolací súd vyhodnotil, že proti sebe stojí právo žalobcov 1/, 2/ na ochranu osobnosti (súkromia) a na strane druhej, odvolací súd identifikoval právo a zároveň záujem žalovanej Slovenskej republiky na dodržiavaní zákonov a všetkých právnych noriem, ktoré sú všeobecne záväzné, a teda aj pre žalobcov, ktorí sa na území Slovenskej republiky nachádzali. V danom prípade tak súd vyhodnotil právo (záujem) žalovanej Slovenskej republiky na dodržiavaní zákonov a udržaní verejného poriadku ako silnejšie, než právo žalobcov na ochranu ich súkromia a ochranu osobnosti v zmysle § 11 a § 12 OZ, kedy práve z takto nezákonne získaného dôkazu z hľadiska procesnej prípustnosti pre účely trestného konania, je zistiteľný postoj žalobcov k dodržiavaniu slovenských právnych noriem, konkrétne k dodržiavaniu slovenskej trestnoprávnej normy - Trestného zákona v jeho osobitnej časti, ktorou sú chránené rastliny a živočíchy a výkon práva poľovníctva a je zistiteľný postoj žalobcov k hodnotám, ktoré sú v Slovenskej republike chránené zákonom. Zo záznamov bolo podľa odvolacieho súdu zistiteľné, že žalobcovia mali v úmysle porušiť trestnoprávnu normu právneho poriadku Slovenskej republiky a na takéto konanie sa aktívne pripravovali. Z dôkazu procesne neprípustného pre účely trestného konania, ktorý bol civilným súdom (súdom prvej inštancie) v rámci dokazovania vykonaný čítaním vyplynulo, že obaja žalobcovia vedeli, že na územie Slovenskej republiky idú vykonávať protiprávnu činnosť. Uzavrel, že výsledok pripravovaného konania žalobcov 1/, 2/ v podobe trestného stíhania, nebolo takým zásahom štátu do práv a právom chránených záujmov žalobcov 1/, 2/, za ktoré by žalobcom 1/, 2/ prináležala náhrada nemajetkovej ujmy. Preto odvolací súd dospel k záveru o vecnej správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým žalobu žalobcov o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným stíhaním a

vykonanou väzbou zamietol.

2.5. Nakoľko odvolací súd otázku nároku na náhradu majetkovej škody posúdil odlišne, než učinil súd prvej inštancie, odvolací súd postupom podľa ust. § 388 Civilného sporového poriadku zmenil odvolaním napadnutý rozsudok a po zopakovaní dokazovania o žalobe žalobcov sám rozhodol tak, že túto v celom rozsahu zamietol. O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa ust. § 396 ods. 1, 2, § 262 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP a zároveň vyslovil, že o ich výške rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

Dovolanie a argumentácia procesných strán

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, napádajúc jeho II. a III. výrok. Prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali z ust. § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. Navrhli, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v druhom a treťom výroku zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Žalobcovia vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f/ CSP v dovolaní namietali, že odvolací súd ako civilný súd neoprávnené, nad rámec svojich kompetencií, zasiahol do výsledku trestného konania prehodnocovaním jeho dôvodnosti, ignorujúc právoplatný oslobodzujúci rozsudok trestného súdu. Argumentovali, že súdy v kompenzačnom konaní nemôžu hodnotiť, či sa podľa ich názoru poškodený dopustil konania naplňujúceho znaky skutkovej podstaty trestného činu, lebo by tým prehodnocovali a menili závery súdu rozhodujúceho v trestnom konaní, ktorými sú viazané, a zároveň by porušovali aj prezumpciu neviny. Rozhodnutie odvolacieho súdu podľa dovolateľov nesie známky arbitrárnosti aj v hodnotení dôkazov. Odvolací súd svoje rozhodnutie stavia na nedôvodnom selektívnom pristupovaní k dôkazom bez racionálneho základu, čo má za následok arbitrárnosť napádaného rozhodnutia založeného na svojvoľných, iracionálnych, neobjektívnych a nepresvedčivých argumentoch. Podľa dovolateľov sa odvolací súd nevysporiadal s relevantnými skutočnosťami získanými zo svedeckých výpovedí svedčiacimi o značnej nemajetkovej ujme žalobcov, teda sa nevysporiadal so všetkými relevantnými skutočnosťami v konaní, čím zasiahol do práva žalobcov na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Napadnuté rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené, presvedčivé, určité ani zrozumiteľné. Odvolací súd svojvoľne bagatelizoval závažnosť nemajetkovej ujmy žalobcov a svojím rozhodnutím obchádza zákon č. 514/2003 Z. z. a jeho účel. V tejto súvislosti poukázali na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky z 31. marca 2005 sp. zn. I. ÚS 554/04, ako aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/125/2019. Dovolatelia ďalej namietali, že odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí vôbec nevysporiadal s rozhodným, právne významným odvolacím argumentom žalobcov. Odvolací súd ponechal bez akejkoľvek reakcie odvolaciu námietku žalobcov, že si väzbu nezavinili sami, čím porušil právo žalobcov na spravodlivý proces. Napadnuté rozhodnutie je navyše podľa dovolateľov nepreskúmateľné aj z dôvodu, že konajúce súdy odvodzovali zavinenie si trestného stíhania a zavinenie si väzby žalobcami na tej istej skutočnosti. Zrejmé známky svojvôle vykazuje napadnuté rozhodnutie aj vo vzťahu k žalobcami vynaloženým nákladom na trovy obhajoby a cestovným nákladom.

3.2. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP dovolatelia uviedli, že konajúce súdy sa zásadne odklonili od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá pre vylúčenie nároku na odškodnenie za väzbu požaduje preukázané určité konkrétne konanie obvineného (napr. pôsobenie na znalca, zastrašovanie svedkov, odstraňovanie dôkazov a pod.), ktorým dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby. Poukázali na ustálenú rozhodovaciu prax, najmä na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR z 30. novembra 1977 sp. zn. Plfs 3/77 (R 35/1977), stanovisko Najvyššieho súdu Českej republiky z 10. januára 1980 sp. zn. Cpj 145/78 (R 20/1981), R 13/2009, rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2017 sp. zn. 4Cdo/177/2005 či sp. zn. 5Cdo/40/2019. Súdy sa mali podrobne zaoberať, či existovalo konkrétne konanie, ktoré by bolo príčinou na vzatie poškodených do väzby, najmä to, či konkrétne správanie resp. konanie obvinených bolo dôvodom k obave, že utečú, budú mariť vyšetrovanie alebo pokračovať v trestnej činnosti. Odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (najmä od R 35/1991) videli dovolatelia aj v posudzovaní otázky zavinenia si trestného stíhania. Namietali, že dôvodom na zavinenie si

trestného stíhania nie je konanie, ktorým poškodený mal naplniť skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý bol trestne stíhaný, ale spočíva v inom jeho konaní, predovšetkým v jeho postoji k orgánom činným v trestnom konaní, v uvádzaní nepravdivých údajov či v predstieraní existencie dôvodov pre trestné stíhanie. Dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolatelia videli v tom, že súdy pri zamietnutí nároku na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci aplikovali právnu zásadu z bezprávia nevzniká právo napriek tomu, že v trestnom konaní nebolo preukázané, že by sa poškodení boli dopustili protiprávneho konania, naplňujúceho skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý im bolo vznesené obvinenie.

4. Žalovaná sa k dovolaniu žalobcov 1/ a 2/ nevyjadрила.

Posúdenie veci dovolacím súdom

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu - žalobca 1/ a 2/, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je procesne prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v

dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým.

11.1. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f/ CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

12. Dovolací súd konštatuje, že dovolacie konanie má od účinnosti CSP povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

13. Žalobcovia prípustnosť podaného dovolania vyvodzovali v prvom rade z ust. § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

16.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na

spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

16.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľmi namietanej procesnej vade.

17. Žalobcovia namietajú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP opreli o tvrdenie, že odvolací súd neoprávnené, nad rámec svojich kompetencií, zasiahol do výsledku trestného konania prehodnocovaním jeho dôvodnosti, ignorujúc právoplatný oslobodzujúci rozsudok trestného súdu. Rozhodnutie odvolacieho súdu považovali za arbitrárne, nedostatočne odôvodnené a namietali tiež vady v dokazovaní.

18. Dovolací súd nezdiera názor dovolateľov, že odvolací súd zasiahol do výsledkov trestného konania. Odvolací súd, ako napokon sám v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal, na základe výsledkov zopakovaného dokazovania v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov iba skúmal, či vznesenie obvinenia a neskoršie postavenie žalobcov pred súdom ako obžalovaných na základe obžaloby bolo založené na dostatočne zistenom skutkovom základe, t. j. na zistenom konaní obžalovaných, dôvodne zakladajúcom podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo naopak, či bolo potrebné dospieť k záveru, že vznesenie obvinenia žalobcom 1/, 2/ a ich trestné stíhanie bolo od počiatku nedôvodné, celkom bez zákonného podkladu, či bolo zjavným excesom orgánov činných v trestnom konaní a či tak žalobcovia boli, bez akéhokoľvek dôvodu a bez vlastného zavinenia či pričinenia, nezákonne trestne stíhaní. Ak pritom vychádzal predovšetkým z obsahu prepisov záznamov telefonickej prevádzky žalobcu 1/, zachytávajúcich telefonický rozhovor so žalobcom 2/, ktorý dôkaz si, zhodne so súdom prvej inštancie, pre účely civilného konania posúdil ako prípustný v zmysle čl. 16 ods. 2 CSP v spojení s čl. 3 ods. 1 CSP, nemožno jeho procesný postup označiť za svojvoľný či arbitrárny.

19. Pokiaľ žalobcovia v dovolaní namietali aj výsledky vykonaného dokazovania, dovolací súd pripomína, že podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu zisteného súdmi nižšej inštancie. Otázka, či súd správne zistil a vyhodnotil skutkové okolnosti a aký záver z nich v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyvodil (t.j. či boli splnené predpoklady pre priznanie nároku na náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z.), predstavujú námietky voči skutkovým záverom súdu (konkrétne spôsobu vyhodnotenia dôkazov súdom), ktoré ale dovolací súd nie je oprávnený preskúmať. Napokon záver súdu o (väčšej) hodnovernosti niektorého z dôkazov je prirodzeným výsledkom procesu voľného hodnotenia dôkazov a sám osebe neindikuje možnosť vysloviť porušenie práv len z dôvodu, že sťažovateľ (sporová strana - pozn.) sa domnieva, že niektoré dôkazy mali byť hodnotené rozdielne (I. ÚS 275/2019). Nespôsobilou založiť prípustnosť dovolania je preto dovolacia námietka týkajúca sa (prípadného) nesprávneho hodnotenia vykonaných dôkazov odvolacím súdom, ktoré bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu, a to preto, že (i) hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v tomto prípade odvolaciemu súdu, ktorý dokazovanie zopakoval, a (ii) pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nezakladá.

20. V posudzovanom prípade obsah spisu v ničom neopodstatňuje ani tvrdenie dovolateľov, že odvolací súd sa nezaoberal ich odvolacou argumentáciou a svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil. Odvolací súd pristúpil k zmene odvolaním napadnutého rozsudku v časti, ktorou súd prvej inštancie uložil povinnosť žalovanej zaplatiť každému zo žalobcov sumu 890,27 eura, titulom náhrady škody, spočívajúcich v trovách právneho zastúpenia a odvolací súd v tejto časti žalobu žalobcov zamietol z dôvodu nepreukázania uplatňovaného nároku. Vo zvyšnej časti uplatneného nároku na náhradu škody

súd prvej inštancie žalobu zamietol z dôvodu, že žalobcovia nepreukázali vznik škody. V tejto súvislosti považoval odvolací súd zamietajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie o takto uplatnenom nároku za vecne správne a postupom podľa § 387 ods. 2 CSP sa v tejto časti s rozhodnutím súdu prvej inštancie a jeho odôvodnením stotožnil a v podrobnostiach naň poukázal. Rozhodnutie odvolacieho súdu tak v tejto časti tvorí jeden celok s potvrdeným rozhodnutím súdu prvej inštancie a ich odôvodnenia podľa názoru dovolacieho súdu v súhrne dávajú odpovede na rozhodné otázky pri posudzovaní vecnej (ne)opodstatnenosti podanej žaloby i uplatneného riadneho opravného prostriedku tak žalobcov, ako aj žalovanej.

21. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, dôsledkom čoho by bolo popretie zmyslu a podstaty práva na spravodlivý proces. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba skonštatuje správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia (jeho skutkových zistení a právnych záverov), prípadne môže doplniť na zdôraznenie správnosti ďalšie dôvody, čo odvolací súd v tejto veci aj učinil.

22. Odvolací súd v prejednávanej veci zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu spĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia v zmysle § 393 ods. 2 CSP. Odvolací súd konštatoval správnosť časti odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie týkajúcej sa zamietajúceho výroku, v podstatných bodoch naň odkázal (§ 387 ods. 2 CSP). Zároveň sa vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami vo vzťahu k tvrdeniam žalobcov, že si väzobné stíhanie nezavinili sami. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že odvolací súd pri posudzovaní dôvodnosti nároku žalobcov na náhradu škody, vrátane nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za väzobné stíhanie, vychádzal zo skutočností, že samotné vedenie trestného stíhania či výkon väzby nemožno považovať bez ďalšieho za konanie, v dôsledku ktorého by žalobcov, resp. žalobcom, automaticky prináležal nárok na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy a žalobca musí v konaní dostatočne spoľahlivo preukázať dôvodnosť uplatnenej peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy a dostatočne spoľahlivo preukázať vznik konkrétnych nepriaznivých následkov, ktoré mu mali v súvislosti s trestným stíhaním či vykonanou väzbou vzniknúť a svoje tvrdenia v tomto smere dostatočne podložiť dôkazmi (pozri najmä bod 42. odôvodnenia napadnutého rozsudku). Odvolací súd mal v konaní preukázané, že žalobcovia si väzbu zavinili sami, keď skutočne plánovali na Slovensku činnosť, ktorá je popísaná v rozhodnutí o vznesení obvinenia aj v uznesení o väzbe, vychádzajúc pritom zhodne so súdom prvej inštancie predovšetkým zo záznamu z telekomunikačnej prevádzky mobilného telefónu žalobcu 1/. Len samotná skutočnosť, že dovolatelia sa s názorom súdov nižšej inštancie nestotožnili, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP tak nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov.

22.1. Dovolací súd v tejto súvislosti pre úplnosť tiež poznamenáva, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia z hľadiska namietanej zmätočnosťnej vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP správnosť právnych záverov, ku ktorým odvolací súd dospel, nie je relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie veci túto vadu zmätočnosti nezakladá (R 24/2017); tento právny záver považuje za ústavnoprávne akceptovateľný i ústavný súd (I. ÚS 61/2019). Z týchto dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že žalobcovia neopodstatnene namietali, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené.

23. Vo vzťahu k dovolacej námietke žalobcov o arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia v časti týkajúcej sa žalobcami vynaložených nákladov na trovy obhajoby a cestovných nákladov dovolací súd v nadväznosti na predchádzajúci bod tohto uznesenia (pozri bod 22.1. vyššie) konštatuje, že o arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu odvolacím súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa odvolací súd natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ale nevyplýva jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo znamenala aplikáciu príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych

predpisov popierajúcu ich účel, podstatu a zmysel. Odôvodnenie napadnutého rozsudku dalo jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na to, akými úvahami sa riadil odvolací súd pri prijímaní záveru o neunesení dôkazného bremena v otázke skutočného vzniku škody spočívajúcej v trovách právneho zastúpenia. Odvolací súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobcovia žiadnym z predkladaných či označených dôkazov nepreukázali reálny úbytok vo svojej majetkovej sfére, ktorý by bol dôsledkom úhrady trov právneho zastúpenia v trestnom konaní. Rovnako nemožno prisvedčiť ani námietkam dovolateľov týkajúcim sa zamietnutia náhrady uplatnených cestovných nákladov žalobcov 1/ a 2/, ktoré odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie posúdil ako nedôvodné z dôvodu neunesenia dôkazného bremena v otázke naplnenia predpokladov vzniku zodpovednosti štátu za žalobcami tvrdenú škodu. Ako už bolo vyššie spomenuté, za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že dovolatelia sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňujú.

24. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nezistil, preto je dovolanie žalobcov v tejto časti procesne neprípustné.

25. Žalobcovia v dovolaní namietali aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP.

26. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

27. V zmysle § 432 ods. 1 CSP, dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

28. Dovolací súd v prvom rade uvádza, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Je potrebné však zdôrazniť, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne iba tá právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

29. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

30. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je relevantná len taká otázka,

ktorá kumulatívne vykazuje všetky nižšie uvedené znaky: a/ musí ísť o otázku riešenú odvolacím súdom, ktorá je buď hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho charakteru, b/ spôsob jej vyriešenia odvolacím súdom zakladá "odklon" od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ odvolací súd na jej riešení založil svoje rozhodnutie, d/ uvedená otázka musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, e/ ide o otázku zásadného právneho významu, t. j. takú, ktorá je významná nielen pre prerokovávanú právnu vec (spor), ale aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov SR a f/ vždy musí ísť o otázku právnu, nie skutkovú; ak niektorý z týchto znakov chýba, dovolanie nie je podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP prípustné (k tomu pozri R 1/2018).

31. V dovolaní, prípustnosť ktorého je vyvodzovaná z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, musí dovolateľ špecifikovať ním tvrdý odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu bližšou konkretizáciou rozhodnutia (rozhodnutí) dovolacieho súdu, ktoré napĺňa pojem ustálená prax dovolacieho súdu (R 83/2018). Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali. V zmysle judikátu R 71/2018 do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

32. Dovolatelia vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ v prvom rade namietali odklon od ustálenej rozhodovacej praxe, ktorá pre vylúčenie nároku na odškodnenie za väzbu požaduje preukázané určité konkrétne konanie obvineného (napr. pôsobenie na znalca, zastrašovanie svedkov, odstraňovanie dôkazov a pod.), ktorým dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby.

33. Podľa názoru dovolateľov sa odvolací súd odklonil najmä od rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSSR z 30. novembra 1977 sp. zn. Plfs 3/77 (R 35/1977), stanoviska Najvyššieho súdu Českej republiky z 10. januára 1980 sp. zn. Cpj 145/78 (R 20/1981), R 13/2009, rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2017 sp. zn. 4Cdo/177/2005 či sp. zn. 5Cdo/40/2019, k čomu najvyšší súd dopĺňa, že pri posúdení prípustnosti dovolania môže zohľadňovať aj tie svoje stanoviská a rozhodnutia, ktoré dovolateľ neoznačil (k tomu pozri I. ÚS 51/2020).

34. Keďže žalobcami nastolená právna otázka bola rozhodujúca pre rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, dovolací súd v ďalšom skúmal, či žalobcovia opodstatnene vytýkali, že pri riešení tejto otázky zo strany odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, pričom dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP).

35. Dovolací súd v prvom rade považuje za potrebné vo všeobecnosti uviesť, že predpoklady vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe sú v zákone č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákona č. 514/2003 Z. z.“) vymedzené tak pozitívne (§ 8 ods. 5), ako aj negatívne (§ 8 ods. 6). Nevyhnutným predpokladom na vznik nároku na náhradu škody je teda naplnenie niektorej z hypotéz predpokladaných v ustanovení § 8 ods. 5 zákona č. 514/2003 Z. z., t. j., že voči osobe, ktorá bola vzatá do väzby, bolo trestné stíhanie zastavené, bola spod obžaloby oslobodená alebo vec bola postúpená inému orgánu. Ide však len o prvý predpoklad vzniku tohto nároku, pretože vychádzajúc z logického a systematického výkladu zákona č. 514/2003 Z. z., je kumulatívnou

podmienkou súčasné nenaplnenie žiadneho z negatívnych predpokladov, za ktorých nárok na náhradu škody nevznikne podľa § 8 ods. 6 (in concreto zavinenie väzby). Inak povedané, v prípade naplnenia niektorého z negatívnych predpokladov uvedených v § 8 ods. 6 zákona č. 514/2003 Z. z. [napr. a/ zavinenie väzby, b/ zastavenie trestného stíhania z dôvodu, že trest, ku ktorému môže stíhanie viesť, je celkom bez významu popri treste, ktorý pre iný čin bol obvinenému už uložený, alebo c/ oslobodenie spod obžaloby, pretože osoba nie je trestne zodpovedná], nárok na náhradu škody nevznikne ani v prípade danosti niektorého z pozitívnych predpokladov vzniku nároku na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe ustanovených v § 8 ods. 5 zákona č. 514/2003 Z. z.

35.1. Čo je potrebné považovať za zavinenie väzby samotnou osobou, ktorá žiada o náhradu škody, zákon č. 514/2003 Z. z. bližšie neustanovuje, preto je interpretácia a aplikácia tohto zákonného ustanovenia zverená všeobecným súdom, ktoré o nárokoch na náhradu škody spôsobenej väzbou rozhodujú. Súd pri rozhodovaní vychádza vždy z konkrétnych okolností každého prípadu zistených z riadne vykonaného dokazovania, vychádzajúc z ktorého im prislúcha urobiť právny záver o zavinení, resp. nezavinení väzby osobou žiadajúcou náhradu škody. Pri tomto rozhodovaní sa samozrejme musia vyvarovať svojvôle a svoje skutkové a právne závery riadne odôvodniť (k tomu pozri aj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 3. októbra 2012 sp. zn. I. ÚS 444/2012).

36. Ako je uvedené v stále aktuálnom právnom názore publikovanom v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydaných Najvyšším súdom ČSSR pod R 35/1977 (stanovisko Najvyššieho súdu ČSSR sp. zn. Plsf 3/77 z 30. novembra 1977), na ktoré poukázali žalobcovia vo svojom dovolaní, k vylúčeniu nároku na odškodnenie za väzbu podľa ustanovenia § 5 ods. 2 písm. a) zákona č. 58/1969 Zb. [§ 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z. - pozn.] nestačí, že tu bol zákonný dôvod väzby v zmysle ustanovenia § 67 Trestného poriadku [§ 71 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) - pozn.] alebo jej trvania v zmysle ustanovenia § 72 Trestného poriadku (§ 76 Trestného poriadku - pozn.), ale treba, aby si obvinený sám väzbu zaviniť. I keď pritom zákon len príkladom uvádza, ktoré konanie obvineného treba považovať za zavinenie väzby (napr. pokus o útek), rozhodne vždy predpokladá určité konkrétne konanie obvineného, ktorým dal príčinu na uvalenie väzby. To znamená, že podľa úpravy vzatia do väzby a jej trvania zakotvenej v Trestnom poriadku bude tu zákonný dôvod väzby, keď v zmysle ustanovenia § 67 Trestného poriadku (teraz § 71 Trestného poriadku - pozn.) bude tu skutočnosť, ktorá odôvodňuje obavu, že obvinený napr. ujde alebo že bude pokračovať v trestnej činnosti alebo že bude pôsobiť na svedkov a pod. Pre vylúčenie nároku na odškodnenie za väzbu malo by však byť preukázané aj určité konanie obvineného, napr. pôsobenie na znalca, zastrašovanie svedkov, odstraňovanie dôkazov a pod., ktorým dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby alebo jej predĺženia, lebo len v takomto prípade možno hovoriť o tom, že obvinený mal vinu na uvalení väzby.

37. V stanovisku Najvyššieho súdu ČSSR z 15. januára 1980 sp. zn. Cpjf 145/78 publikovanom v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydaných Najvyšším súdom ČSSR ako R 20/1981 bol vyjadrený stále aktuálny názor, že súd sa v odôvodnení rozhodnutia musí zaoberať tým, či si obvinený väzbu sám zaviniť a musí sa vysporiadať s tým, či došlo k určitému konkrétnemu konaniu, ktorým obvinený dal k väzbe príčinu; nemožno len mechanicky preberať dôvody, o ktoré sa opieralo rozhodnutie o väzbe, prípadne sa odvolávať na zákonné ustanovenia. Zavinenie poškodeného na vzatí do väzby nie je možné vidieť v tom, že existovala obava z útoku, skrývania resp. pokračovania v trestnej činnosti.

38. Z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005 publikovaného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 13/2009, na ktorý poukázali dovolatelia, vyplýva, že právo na náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe nemá ten, kto si väzbu zaviniť sám, najmä tým, že pokusom o útek alebo iným svojím konaním dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom na väzbu alebo jej predĺženie, vysloviac, že nárok na odškodnenie sa priznáva, aj keď rozhodnutie o väzbe bolo zákonné, ak bolo trestné stíhanie zastavené alebo bol obvinený oslobodený spod obžaloby.

39. V rozhodnutí z 29. júla 2020 sp. zn. 5Cdo/40/2019, na ktoré sa žalobcovia v dovolaní tiež odvolávali, sa najvyšší súd zaoberal otázkou zavinenia si väzby poškodeným, argumentujúc, že interpretácia a

aplikácia ustanovenia § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z. je zverená všeobecným súdom, ktoré o nárokoch na náhradu škody spôsobenej väzbou rozhodujú. Pri tomto rozhodovaní vychádzajú vždy z konkrétnych okolností každého jednotlivého prípadu, zistených z riadne vykonaného dokazovania, a na základe toho urobia právny záver o zavinení, resp. nezavinení väzby osobou žiadajúcou náhradu škody. Dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že predmetom posúdenia v uvedenom prípade bol nárok na náhradu škody spôsobenej väzobným stíhaním za iných skutkových okolností, než je tomu v prejednávacom prípade. Najvyšší súd totiž v uvedenom rozhodnutí posudzoval, či možno predchádzajúce právoplatné odsúdenie za úmyselný trestný čin rovnakej povahy ako je trestný čin, z ktorého je osoba, o ktorej väzbe sa rozhodovalo, obvinená, v spojení so skutočnosťou, že v čase rozhodovania bol obvinený v skúšobnej dobe podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody za trestný čin obdobný ako sa mu kládol za vinu, považovať za naplnenie ustanovenia § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z. o zavinení väzby žalobcom, vylučujúceho vznik práva na náhradu škody spôsobenej väzbou, ak dôvodom väzby podľa rozhodnutia súdu o väzbe bola obava z pokračovania v trestnej činnosti, teda dôvod podľa § 71 ods. 1 písm. c/ zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok resp. podľa § 67 ods. 1 písm. c/ zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom.

40. Rozhodovacia prax dovolacieho súdu sa už ustálila v závere, že zavinenie žalobcu na uvalení väzby nemožno vidieť len v tom, že išlo o osobu predtým niekoľkokrát súdne trestanú pre obdobný trestný čin, ak neexistovali žiadne iné objektívne okolnosti spočívajúce v aktívnom konaní či postoji obvineného, ktoré by dali príčinu na jeho vzatie do väzby.

40.1. Dôvodom na prijatie záveru o zavinení si väzby nie je ani pasivita obvineného v trestnom konaní (spočívajúca vo využití procesného práva nevypovedať, resp. v nepodaní opravného prostriedku) nehodnotil dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti ako okolnosť majúcu priamy vplyv na vlastné zavinenie väzby (napr. rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/40/2019, sp. zn. 6Cdo/75/2017 publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 36/2020).

41. Súd prvej inštancie pri svojom rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy žalobcov náhradu žalobcom nepriznal, pretože bol toho názoru, že žalobcovia si väzbu zaviniли sami, keď skutočne plánovali na Slovensku činnosť, ktorá je popísaná v rozhodnutí o vznesení obvinenia, aj v uznesení o väzbe, vychádzajúc pritom najmä zo záznamu z telekomunikačnej prevádzky mobilného telefónu žalobcu 1/.

41.1. Ako je zrejmé z napadnutého rozhodnutia, odvolací súd, stotožňujúc sa so závermi súdu prvej inštancie, pri posudzovaní dôvodnosti nároku žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy (za trestné stíhanie a nezákonnú väzbu) v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. vychádzal len zo skutočnosti, že žalobcovia mali v úmysle porušiť trestnoprávnu normu právneho poriadku Slovenskej republiky a na takéto konanie sa aktívne pripravovali. Svoje rozhodnutie, obdobne ako i súd prvej inštancie v zmenenom rozsudku, ťažiskovo založil predovšetkým na zistených osobných postojoch žalobcov 1/, 2/ k problematike ochrany prírody, živočíchov v nej žijúcich a ich postojoch k normám upravujúcim ochranu prírody živočíchov a rastlín a k spoločenským hodnotám, vyplývajúcich z obsahu prepisov záznamov telefonickkej prevádzky žalobcu 1/, zachytávajúcich telefonický rozhovor so žalobcom 2/.

42. Ak odvolací súd svoje závery o naplnení negatívneho predpokladu vzniku nároku na náhradu škody v zmysle § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z. (t.j. zavinenie si väzby poškodeným) založil výlučne na závere (pozri bod 55. odôvodnenia), že: „pokiaľ sa žalobcovia plánovite pripravovali na porušenie trestnoprávnej normy, museli rátať i s prípadným postihom, resp. následkami takého svojho konania v podobe možného trestného stíhania. Za takto zisteného skutkového stavu odvolací súd dospel k záveru, že je krajne nespravodlivé a v rozpore s hodnotami, ktoré sú právnymi normami Slovenskej republiky chránené, aby bola žalobcom priznaná náhrada nemajetkovej ujmy za konanie žalobcov, ktoré v trestnom konaní preukázané nebolo a pre ktoré boli žalobcovia z dôvodu dôkaznej núdze spod obžaloby oslobodení“, dovolací súd dospel v preskúmanom prípade k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci a napĺňa dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

43. Čo je potrebné považovať za zavinenie si väzby osobou, ktorá žiada o náhradu škody, zákon č.

514/2003 Z. z. bližšie neustanovuje, preto je interpretácia a aplikácia ustanovenia § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z. zverená všeobecným súdom, ktoré o nárokoch na náhradu škody spôsobenej väzbou rozhodujú. Pri tomto rozhodovaní vychádzajú vždy z konkrétnych okolností každého jednotlivého prípadu, zistených z riadne vykonaného dokazovania, a na základe toho urobia právny záver o zavinení, resp. nezavinení väzby osobou žiadajúcou náhradu škody. Svoje závery nemôžu založiť na svojvôli a musia ich riadne odôvodniť, pretože k vylúčeniu nároku na odškodnenie za väzbu nestačí, že tu bol zákonný dôvod väzby v zmysle ustanovenia § 71 Trestného poriadku, ale je potrebné, aby si obvinený sám väzbu zavinil, t.j. predpokladá sa určité konkrétne konanie obvineného (žalobcu), ktorým dal príčinu k obavám, ktoré boli dôvodom väzby, lebo len v takom prípade možno hovoriť o tom, že obvinený mal vinu na uvalení väzby. Inak povedané, zavinenie si väzby osobou, ktorá žiada náhradu škody v zmysle tohto zákona, je potrebné hľadať v určitom konkrétnom konaní nad rámec skutočností zakladajúcich dôvodnú obavu pre naplnenie materiálnych podmienok väzby. V kontexte prejednávanej veci preto nemožno jednoznačne vidieť zavinenie za uvalenie väzby len v tom, že z výsledkov vykonaného dokazovania, predovšetkým zo záznamu telefonického prevádzky žalobcu 1/, zachytávajúcich telefonický rozhovor so žalobcom 2/, pre účely trestného konania navyše posúdeného ako neprípustného dôkazu, mal odvolací súd za preukázané, že žalobcovia sa pripravovali na porušenie trestnoprávnej normy, ako ani v tom, že existovala dôvodná obava, že žalobcovia ako obvinení budú v trestnom konaní pôsobiť na svedkov alebo spoluobvinených, alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie.

44. Žalobcovia ďalej zastávali názor, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci aj vo vzťahu k otázke zavinenia si trestného stíhania, pri posudzovaní ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (najmä od R 35/1991). Namietali, že dôvodom na zavinenie si trestného stíhania nie je konanie, ktorým poškodený mal naplniť skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý bol trestne stíhaný, ale spočíva v inom jeho konaní, predovšetkým v jeho postoji k orgánom činným v trestnom konaní, v uvádzaní nepravdivých údajov či v predstieraní existencie dôvodov pre trestné stíhanie.

45. V súlade s ustálenou súdnou praxou zodpovedá štát aj za škodu spôsobenú začatím trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsudzujúcim rozhodnutím trestného súdu. Táto zásada bola vyjadrená už vo viacerých skorších rozhodnutiach, ktoré sa týkali náhrady škody spôsobenej štátnym orgánom v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Rozhodovanie súdov podľa tohto zákona sa ustálilo medziiným na názore, že ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol oslobodený spod obžaloby, má podľa § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 23. februára 1990 sp. zn. 1Cz/6/90 publikovaný v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydanéj Najvyšším súdom Českej republiky ako R 35/1991). Na to nadviazal záver, že ten, proti komu bolo trestné stíhanie zastavené, alebo ten, kto bol spod obžaloby oslobodený, má pri splnení ďalších zákonných predpokladov, podľa § 1 až § 4 zákona č. 58/1969 Zb. zásadne právo na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia. Takéto právo má aj vtedy, ak v súvislosti s rozhodnutím orgánu činného v trestnom konaní, ktoré nie je v súlade so zákonom, vynaložil náklady na trovy nutnej obhajoby (pozri tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. júna 1993 sp. zn. 1Cdo/53/93 publikovaný v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 70/1994). Na podstate týchto právnych záverov, ku ktorým sa dospelo vo vzťahu k prípadom škôd vzniknutých za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb., zotrúva súdna prax aj po prijatí zákona č. 514/2003 Z. z. Ak sa trestné stíhanie konkrétnej osoby skončilo vydaním oslobodzujúceho rozsudku bez ohľadu na dôvod, pre ktorý sa tak stalo, uznesenie, ktorým bolo obvinenému vznesené obvinenie, je potrebné považovať za takýchto okolností vždy za nezákonné a zasahujúce do základných práv jednotlivca (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 13. decembra 2016 sp. zn. I. ÚS 540/2016).

45.1. Z rozhodnutia R 35/1991 vyplýva možnosť domáhať sa nároku na náhradu škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. Z predmetného rozhodnutia, ktoré je použiteľné aj za účinnosti zákona č. 514/2003 Z. z. však nevyplýva záver prezentovaný žalobcami, že negatívnu podmienku v zmysle ust. § 8 ods. 6 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z. z. nenaplnia také konanie, ktorým poškodený mal naplniť skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý bol trestne stíhaný, ale

zavinenie si trestného stíhania poškodeným spočíva v inom jeho konaní, predovšetkým v jeho postoji k orgánom činným v trestnom konaní, v uvádzaní nepravdivých údajov či v predstieraní existencie dôvodov pre trestné stíhanie. Dovolací súd konštatuje, že uvedené závery boli vyjadrené v rozhodnutiach Najvyššieho súdu Českej republiky (napr. rozsudok z 12. júna 2003 sp. zn. 25Cdo/1567/2002; tiež rozsudok z 29. mája 2002 sp. zn. 25Cdo/539/2002), ktoré však nemožno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP. Dovolatelia preto v tejto súvislosti nedôvodne namietali odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

46. Pokiaľ dovolatelia v tejto súvislosti okrajovo namietali aj to, že súdy nižšej inštancie odvodzovali zavinenie si väzby i trestného stíhania žalobcami od tej istej skutočnosti, poukazujúc pritom na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 28. mája 2003, sp. zn. 25Cdo/1002/2002, v zmysle ktorého zavinenie na vzatí do väzby nie je možné stotožňovať so zavinením na začatí trestného stíhania, dovolací súd opätovne uvádza, že rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky nemožno považovať za rozhodnutie dovolacieho súdu v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 CSP.

47. Žalobcovia v dovolaní uplatnili aj dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP argumentujúc, že súdy nižšej inštancie pri zamietnutí nároku na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci aplikovali právnu zásadu z bezprávia nevzniká právo napriek tomu, že v trestnom konaní nebolo preukázané, že by sa poškodení boli dopustili protiprávneho konania naplňujúceho skutkovú podstatu trestného činu, pre ktorý im bolo vznesené obvinenie.

48. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí dovolateľ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd; vysvetliť, v čom je riešenie právnej otázky odvolacím súdom nesprávne; uviesť ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

48.1. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd doposiaľ neriešil a je daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi doposiaľ neposudzoval právnu otázku vymedzenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom vymedzenej právnej otázky a že sa jedná o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

49. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolací súd v súlade s vyššie uvedeným skúmal, či dovolatelia vymedzili takú právnu otázku, na vyriešení ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej viedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), či vysvetlili jej podstatu a uviedli súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie a zároveň ide o otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu doposiaľ neriešenú. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľmi formulovaná otázka bola v praxi dovolacieho súdu riešená len čiastočne, a to v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/167/2016, ktorého závery však nie sú použiteľné pre prejednávajúcu vec použiteľné.

50. Dovolací súd preto konštatuje, že otázkou, tak ako ju formulovali dovolatelia a vyriešenie ktorej viedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu, sa dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi dosiaľ nezaoberal, preto uvádza nasledovné:

51. Súd v trestnom konaní vedenom pre trestný čin pytlactva podľa § 181 ods. 1 a ods. 2 písm. c/ zákona č. 140/1961 Zb., platného do 31. decembra 2005 a za trestný čin porušovania ochrany rastlín a živočíchov podľa § 181c ods. 1 písm. b/, ods. 3. písm. a/, ods. 4 písm. c/ zákona č. 140/1961 Zb. v

znení účinnom do 31. decembra 2005 (v štádiu pokusu) žalobcov spod obžaloby oslobodil z dôvodu, že nebolo objektívne preukázané, že by sa obžalovaní boli dopustili trestnej činnosti tak, ako im bola v obžalobe kladená za vinu. Ak súd v trestnom konaní oslobodil žalobcov (obžalovaných) spod obžaloby a dôvodom tohto oslobodenia neboli skutočnosti uvedené v zákonom ustanovení § 8 ods. 6 písm. g/ zákona č. 514/2003 Z. z. (nedostatok trestnej zodpovednosti, zánik trestnosti, zmena zákona, udelenie milosti alebo amnestia), nemôže potom civilný súd svojvoľne vyhodnocovať dôvody oslobodenia spod obžaloby. Rovnako podľa názoru dovolacieho súdu nemôže civilný súd ani polemizovať so závermi trestného súdu, ktorý obžalovaných spod obžaloby oslobodil a svoje závery opierať o skutočnosti (civilnému súdu) svedčiacie o príprave žalobcov na protiprávnu činnosť, ak toto vývojové štádium trestného činu (príprava), pre podozrenie zo spáchania ktorého boli žalobcovia v trestnom konaní obvinení, nebolo z hľadiska noriem trestného práva hmotného trestné. Za tejto situácie dovolací súd nevhliadol správnou aplikáciu zásady *ex iniuria ius non oritur*.

52. Pokiaľ odvolací súd svoje rozhodnutie založil predovšetkým na skutočnostiach získaných zo záznamov z telekomunikačnej prevádzky mobilného telefónu žalobcu 1/, dovolací súd v tomto ohľade vo všeobecnosti poukazuje tiež na názor Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovený v uznesení I. ÚS 273/2021, že „ani v konaní o náhradu škody spôsobenej orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci, v ktorom si fyzická osoba uplatňuje nárok v súvislosti s rozhodnutím o väzbe, nemôžu všeobecné súdy ignorovať záver všeobecných súdov rozhodujúcich v trestnej veci obvineného o nezákonnosti dôkazov (nelegálnych odposluchov, resp. záznamov vyhotovených ich prepisom) zabezpečených orgánmi činnými v trestnom konaní, ktorá skončila oslobodením obvineného spod obžaloby.“

53. Za daných okolností spočíva rozhodnutie odvolacieho súdu a jeho argumentácia, prezentujúca závery o možnosti použitia nezákonných záznamov z odpočúvania telekomunikačnej prevádzky (ako aj ich samotné posúdenie) v súvislosti s posúdením miery zavinenia žalobcov pri uvalení väzby a na vzniku trestného stíhania na nesprávnom právnom posúdení veci, čo napĺňa aj dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

54. Vzhľadom na to, že dovolaním napadnutý rozsudok (v riešení otázky zavinenia si väzby osobami žiadajúcimi náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. a pri aplikácii právnej zásady *ex iniuria ius non oritur*, od ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP), dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v žalobcami napadnutom II. a III. výroku zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP) s tým, že náprava zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP). V ďalšom konaní je odvolací súd právnym názorom dovolacieho súdu viazaný (§ 455 CSP).

Trovy a poučenie o opravnom prostriedku

55. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

56. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.